

POST-MODERNİYANILSAMALAR/KARALAMALAR

Ömürhan A. SOYSAL
Elektrik-Elektronik Mühendisi
omurhan.soysal@emo.org.tr

Tarihi hâlâ tam olarak belirlenmemiş olan Modernizm'in ne menem bir şey olduğu daha anlaşılammışken, (Frankfurt Okulu'nun öncüllerinden olan Habermas'ın yeni-muhafazakârlık olarak adlandırdığı Post-Modernizm, O'na göre hatalıdır, çünkü "modernlik, henüz, tamamlanmış değildir") Post-Modernizm'in etkilerini her yönüyle hissetmekteyiz. 20. yy'ın başlarında Jacques Derrida'nın öncülüğünü yaptığı ekip tarafından geliştirilmeye başlanan Post-Marksizm yorumları aslında Post-Modern çağların çalmaya başlayacağını habercisiydi. Dönemi tarihsel olarak analiz ettiğinizde "iki kutuplu" dünyanın bir kutbunun yaşadığı krizi aşmak adına ortaya attığı tez, gibisinden basit bir başlangıç tanımı yapılabilir belki ama 21. yy'daki tezahürleri irdelediğinizde işin öyle çok da küçümsenir bir eylem olmadığını görebilirsiniz.

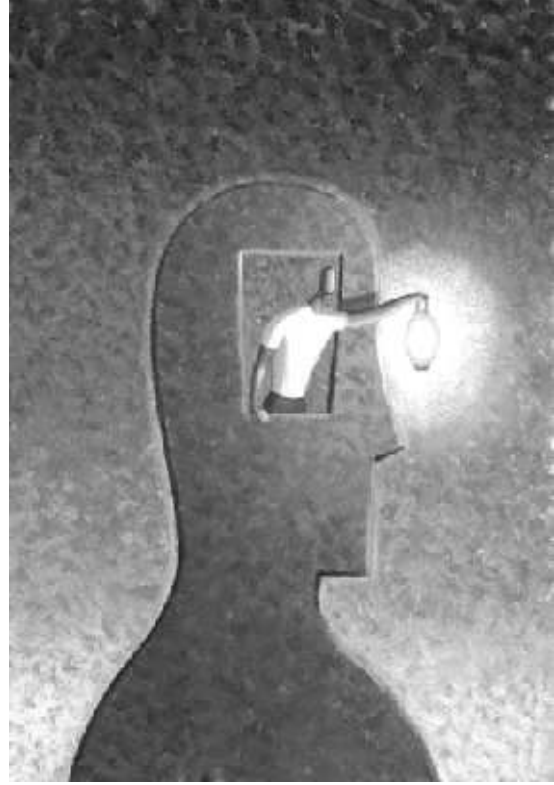
Yazının girizgâhında bahsi geçen Jacques Derrida'yı yargılamak yazarın haddi değildir. Hele ki özellikle 1960'lardan sonra yoğunlaşan siyasal konjonktür içindeki ırkçılık karşıtı hareketlerde yer alan, Fransa'daki Cezayirli mültecilerin haklarını ve ayrıca Soğuk Savaş dönemi Çekoslovakya'sının muhalif hareketlerini desteklediği ve bu nedenden 1982 yılında aynı ülkede tutuklanmış olan, Körfez Savaşı sırasında ise Alman filozof Jürgen Habermas'la birlikte Frankfurter Allgemeine'de kaleme aldıkları bir yazıda, dünya entelektüellerini ABD'nin Irak'a karşı giriştiği saldırıya tavır almaya çağırdığı bilinen bir aydını, uygulaması insanlığı "yozlaştıran" bir kavram yüzünden itham etmek gibi bir gaflete düşmek niyetinde hiç değildir yazar. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ndeki (SSCB) yönetim biçimi 1991'de değişti diye "Sosyalizm" tezinin çürüdüğünü iddia etmek ne kadar mantıklı ise "Post-Modernizm" in öncüsü olan Derrida'yı yargılamak da o kadar mantıklıdır. Kaldı ki Derrida'nın bu tezi geliştirirken ne kadar iyi niyetli olduğuna inanmak, okurun olduğu kadar yazarın da tasarrufundadır.

Yeni bir ekonomik sistem kendini sadece para üzerinden vâ edemez. Kültür-Sanat alanında da "yeni" yöntemler geliştirir, kendi ekonomik tezini güçlendirmeye çalışır. Neo-liberalizm de kendi rüştünü ispat etmek için "insan" ın kültürüne ekonomik öngörüsünün biçimlerini entegre etmeyi hedefledi. Başarılı oldu, diyebiliriz her ne kadar yansısının insanlık için faydalı olduğunu söyleyemesek de. Merkezine koyduğu "insansız" düşünme sistematığının aslında varacağı nihai hedef oldukça somuttu: Daha fazla para, daha fazla kâr!

"Sanat endüstrisi" diye bir kavram gündelik yaşamımızda kullandığımız literatüre girmiş durumda. Hâlbuki en basit tanımıyla "insanın kendini ifade etme biçimi" olan sanat, bir sanayi tipi "ürün" gibi "piyasa"ya sunulmuş

durumda. İçinde bulunduğumuz sürecin kepezeliğini anlamanın belki de nesnel açıdan izaha en açık yanı da bu: "Sanat ürün=meta". Metalaştırılan ve alınıp-satılan bir konuma gelmiş "sanat". Erich Fromm'un "Sevme Sanatı"nda Kapitalizm'in "aşk" tanımını yaparken sarfettiği "piyasada değişim değeri en yüksek olanın tercihi" tanımı böylesi bir ortamda sanat "ürünü"nü değerini belirler olmuş. Sanatın vâr oluş nedeni olan "kendini ifade etme"nin izleyen üzerinde yaratması gereken "kendi vâr oluş amaçları"ni sorgulama nedenselliği sürecin tamamen dışına iletilmiş, günümüzün en etkili iletişim aracı olan televizyonun yarattığı büyümlü ortamı gerçek hayatta hissetmek için ekranda gördüğünü canlı olarak karşısında görmek "değişim değeri"ni yükseltmiş.

Geçtiğimiz günlerde bir akşamüstü Güvenpark'ın (Ankara) önünden geçerken karşılaşmıştım. Takım elbiseli, tıraşı gayet düzgün bir muhabir, kuvvetli bir spotun altında, elinde mikrofon, kameranın karşısında, canlı yayına bağlanmayı bekliyordu. Bu durumu "olgu" sıfatına büründüren, muhabirin düzgün tıraşı veya yakışıklı olması değil, çevresine toplanan kalabalıktı. Onlarca insan, kamerada görünme telaşından uzak, canlı yayına bağlanacak olan muhabiri izleme merakındaydı. Çünkü akşam haberlerine "canlı" bağlanan muhabiri o anda "canlı" olarak izleyecek ve gece haberlerinde ya da ertesi gün sabah yayınlanacak tekrarları izlerken, muhabirin sol tarafındaki banklarda kendinin oturduğunu düşünerek vâr olacaktı. Böylesi "tarihsel" anıyı belki de yıllar boyu dillendirecekti. Tıpkı Körfez Savaşı ile kültürümüze dâhil olan "canlı" savaşa tanık olmak gibi insanlığın birbiri üzerinde uyguladığı acımasız tahakkümden rahatsız olmak yerine böylesi "tarihsel" bir an'a tanık olma hevesi gibi. İşte insanî duyarlılığın yitirilmesinde oldukça önemli bir dönüm noktasıdır Lübnan'da yaşananları ekranlarda görmemize rağmen "sessiz" düşünceleri "sesli" haykırırlara, isyanlara, lanetlemelere dönüştüremememiz ve bu "sesli" isyanları "yaptırmayız, sattırmayız" ekibine "görev" olarak vermemiz. Çünkü kendi vâr oluş gerekçelerini "müşteri" veya "düşman" olarak gören bir sistemin çelişkisini biz de içselleştirmiş durumdayız. En acısı da bütün

bu onların bir "yanılsama" değil, bir "gerçek" olduğunu düşünmemiz. Çünkü 21. yy'da yaşayanlar (sonuçları acı da olsa) "yıkılmaz" denen İkiz Kuleler'in çöküşüne Körfez Savaşı ya da Lübnan'da yaşananlar gibi an be an şahit oldu. Öyleyse Fukuyama'nın "Tarihin Sonu" tezinin sadece ve sadece 3 yıl gibi ciddiye alınması da Kapitalizm'in kendi iç çelişkilerinden öte bir şey değildi. Ya da Kapitalizm'in bir sonraki evresi olan Emper-yalizm aslında Faşizm'den başka bir şey değilmiş. Elbette pragmatik bir düşünce silsilesi ile sonuca ulaşmak sağlıklı bir veri temin etmez. Ama bir yerlerde "yanlış"lığın da olduğunu inkâr edemez.

Yazar yaklaşık dört aydır televizyon izlemektedir. Dört ay "tarih" açısından bir "çığır"ın karşılığı olabilir. Fakat sokaktaki yaşamın "aynı"lığı, Post-Modern kültürün egemenliğinin dört ay önceki muhtevisyatını muhafaza ettiğinin en somut göstergesidir. Bu yüzden yazarın dört ay'ı, kaybolmuş bir zaman dilimi değildir asla (yazar için).